

знань та навичок, то у цьому випадку слід демонструвати як раніше записані фрагменти, які використовуються при навчанні діям у стандартних ситуаціях, з якими зустрічаються різні категорії працівників, так і фрагменти із записами дій у конкретних ситуаціях певних категорій органів внутрішніх справ. Потрібно звернути увагу на якість обладнання місця для демонстрування навчальних матеріалів. Воно забезпечується комбінованою системою захисту від імовірної сторонньої зйомки інформації.

Ефективність використання засобів відеозапису при навчанні працівників органів внутрішніх справ та роботі з ними залежить від організації навчання. При цьому доцільно дотримуватися оптимального співвідношення традиційних форм навчання та навчання з застосуванням засобів відеозапису. Крім того, важливе значення має індивідуальна підготовка викладача до проведення занять з застосуванням відеоапаратури.

Надійшла до редколегії 15.10.99

*В.Г.Яременко, канд. економ. наук,
К.Я.Петрова, канд. економ. наук*

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ У ГАЛУЗІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Перехід до ринку, здійснюваний Україною, вимагає від кожного спеціаліста визначеної суми знань у галузі економіки, вивчення основних принципів функціонування ринкового господарства, розуміння суті переходу до нової економічної системи. Все це визначає необхідність використання більш широко спектра дій, форм і методів для активного включення курсантів у діяльність з надбання економічних знань.

Як показує досвід викладання економічної теорії, до числа критичних етапів її вивчення належить етап так званого «включення» курсантів у властивій даній науці теоретичний інструментарій. Трудність тут полягає в тому, що у кожного курсанта вже існує визначене уявлення про економіку і своє місце в ній (на рівні повсякденної свідомості).

Формування економічного мислення в курсантів припускає попереднє рішення таких проблем і задач:

- виявлення актуальних і перспективних напрямів розвитку фахової діяльності економіста;
- формалізований опис необхідних професійних знань, якостей і навичок;
- визначення загальних умов і методів організації навчального процесу, що впливають із вимог до кваліфікації і фахових якостей працівників органів внутрішніх справ.

Сучасний процес навчання в Університеті внутрішніх справ повинен будуватися на визнанні того факту, що неможливо навчити курсанта виконання всіх задач, що виникають на конкретному робочому місці в конкрет-

ний момент часу. Отримані у ВЗО знання і навички є компромісом між тим, що потребує сьогодні конкретне робоче місце, і тим, що може дати вуз. Сполучною ланкою між реальною економікою і ВЗО повинно стати формування економічного мислення в курсантів.

В міру стабілізації соціально-економічної ситуації і відновлення рівноваги в господарській системі України буде рости попит на економістів-професіоналів. Але, з іншого боку, попит на ринку праці не тільки збереже, але і посилить нестабільний і невизначений характер, із передбаченими і непередбаченими коливаннями і стрибками, з елементами істотних інновацій, що може спричинити швидке знецінювання утворювального капіталу майбутніх спеціалістів в області економічної безпеки, особливо, його конкретно-практичної складової.

Запропонований підхід робить наголос у підготовці спеціалістів на зв'язку базисних і повторних фахових навичок через фундаменталізацію навчання, тобто засвоєнні основ сучасних природних і соціальних наук і економічної теорії як передумови самостійного аналізу економічної реальності. Формування економічного мислення будується як процес створення у курсантів спроможності до безупинного самонавчання в прямій і непрямій формі та практичної реалізації професійних знань.

Головна ціль процесу навчання майбутнього спеціаліста в області економічної безпеки в Університеті внутрішніх справ - навчити його перетворювати фундаментальні і прикладні економічні знання у професійні функції працівника правоохоронних органів, самостійно формувати для себе робоче місце (у широкому змісті слова) у рухливому і схильному до істотних змін середовищі. Для досягнення цієї цілі в Університеті внутрішніх справ узгоджено й у комплексі повинні вирішуватися такі задачі: в основу формування економічного мислення необхідно покласти глибоке засвоєння теоретичних основ фахової діяльності економіста; нагальне місце фахової підготовки варто поставити практично-прикладний аспект викладання фундаментальних економічних дисциплін; необхідно забезпечити поглиблене вивчення основ і принципів формування практичних господарських методик стосовно різноманітних господарських ситуацій.

Випускник Університету внутрішніх справ, що засвоїв основи сучасного економічного мислення, повинен уміти виявити систему об'єктивних обмежень і заборон на фінансово-економічні технології, включаючи і кримінальні. Наприклад, він повинен знати, що не можна фінансувати довгострокові інвестиції за рахунок поточних зобов'язань; що в природі не існує високоприбуткових і безризикових інвестицій; що не можна підняти ліквідації активів підприємства, не знизивши їхню прибутковість.

Формування економічного мислення курсантів потребує дотримання таких передумов і напрямів організації навчального процесу:

- глибока фундаментальна і загальна економічна підготовка:

- послідовне формування навичок безупинного навчання і самонавчання;

- особлива увага до змісту і форм взаємодії двох найважливіших сфер життя суспільства - економіки і права;

Сукупність знань і навичок, що характеризують економічне мислення, будується на основі такого розуміння сутності фахових функцій сучасного спеціаліста в області економічної безпеки: він повинен уміти виявляти істотні зв'язки і залежності між ринковими, технологічними, фінансовими, організаційними і тіньовими формами господарської діяльності, що характеризує господарську діяльність підприємства (фірми), і давати їхню кількісну оцінку. Для цього він мусить:

- знати фундаментальні основи господарської діяльності як глибинні передумови актуальних засобів їх реалізації;

- розуміти основи взаємодії економіки з іншими сферами життя суспільства і вміти оцінювати та прогнозувати вплив чинників зовнішнього соціально-економічного середовища на господарську діяльність;

- розуміти історично обумовлений характер економічної реальності, мати уявлення про основи розвитку економічних систем, для того, щоб бути професійно готовим до неминучих істотних змін у засобах і методах організації господарської діяльності.

Надійшла до редколегії 15.10.99

*С.І. Меженська, канд. економ. наук,
Н.М. Стрельнікова, канд. економ. наук,
Г.І. Волкова*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ І ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН В ЮРИДИЧНИХ ВУЗАХ

У системі підготовки кваліфікованих кадрів для органів внутрішніх справ важливе значення має вивчення блоку економічних і економіко-правових дисциплін.

Необхідність озброєння випускників ВЗО МВС України спеціальними економічними знаннями обумовлюється тим, що на них покладаються завдання виявлення і припинення різного роду економічних злочинів.

У юридичній практиці, особливо у розслідуванні і судовому розгляді кримінальних справ, пов'язаних з економічними злочинами, часто доводиться мати справу з різними питаннями бухгалтерського обліку, економіки, товарознавства і, які викликають труднощі у зв'язку з їх складністю і заплутаністю. Це іноді визначається спеціально продуманою системою дій осіб, які скоюють розкрадання, хабарництво і таке інше. Глибоке проникнення у природу сучасних економічних злочинів і виявлення найбільш типових спо-